

ראש השנה 'בתוך עמי'

[1] "... ויעבר אֶלְיָשָׁע אֶל שׁוּגִים, וְשָׁם אִשָּׁה גְדוֹלָה, וּתְחַזֵּק בּוֹ לְאָכֵל לֶחֶם. וַיְהִי מִיָּדַי עָבְרוּ יָסֵר שְׁמָה לְאָכֵל לֶחֶם: וַתֹּאמֶר אֶל אִישָׁה: 'הִנֵּה נָא יַדְעֵתִי כִּי אִישׁ אֱלֻקִּים קָדוֹשׁ הוּא עֹבֵר עָלֵינוּ תָּמִיד: נַעֲשֶׂה נָא עֲלֵיִת קִיר קִטְנָה, וְנָשִׂים לוֹ שָׁם מִטָּה וְשִׁלְחָן וְכִסֵּא וּמְנוּרָה, וְהָיָה בָּבֵאוּ אֵלֵינוּ יָסוּר שְׁמָה: וַיְהִי הַיּוֹם וַיָּבֵא שְׁמָה... וַיֹּאמֶר אֶל גִּיחֲזִי נַעֲרוֹ: 'קָרָא לְשׁוֹנְמִית הַזֹּאת'. וַיִּקְרָא לָהּ וַתַּעֲמֵד לְפָנָיו: וַיֹּאמֶר לוֹ: 'אָמַר נָא אֵלַיָּה: הִנֵּה חֲרַדְתָּ אֵלֵינוּ אֶת כָּל הַחֲרָדָה הַזֹּאת, מָה לַעֲשׂוֹת לָךְ? הַיֵּשׁ לְדַבֵּר לָךְ אֶל הַמֶּלֶךְ אוֹ אֶל שַׂר הַצָּבָא? וַתֹּאמֶר: 'בְּתוֹךְ עַמִּי אֲנִכִּי יִשְׁבְּתִי' "

[2] "רבי אלעזר אמר: בוא וראה, בשעה שהדין שורה בעולם לא ראוי לו לאדם שיהיה נזכר שמו למעלה, כי אם יהיה נזכר שמו- יהיו נזכרים חטאיו, ויבואו להסתכל בו וילדון אותו. מאין לנו זה? הוא נשמע משונמית, כי יום ההוא יום-טוב של ראש-השנה היה, והקב"ה דן אז את העולם, ואז אמר לה אלישע 'הַיֵּשׁ לְדַבֵּר לָךְ אֶל הַמֶּלֶךְ?', זהו הקב"ה שנקרא אז 'מֶלֶךְ', 'מֶלֶךְ הַקָּדוֹשׁ', 'מֶלֶךְ הַמְּשֻׁפָּט', 'וַתֹּאמֶר: 'בְּתוֹךְ עַמִּי אֲנִכִּי יִשְׁבְּתִי', שאמרה: 'אֵינִי רוֹצֵה שִׁיזְכְּרוּ אוֹתִי וִיסַתְּכֻלוּ עָלַי אֲלֵא בְּתוֹךְ עַמִּי, כִּי מִי שֶׁמְכַנִּיס אֶת רֵאשׁוֹ בֵּין הָעַם אֵין מִשְׁגִּיחִים עָלָיו לְדוֹן אוֹתוֹ לְרַע, מִשׁוּם זֶה אִמְרָה 'בְּתוֹךְ עַמִּי'..."

[3] "... כְּתִיב 'בְּתוֹךְ עַמִּי אֲנִכִּי יִשְׁבְּתִי', וְכְתִיב 'מֶרְחֹק ד' נִרְאָה לִי', וְזֶה סוּד רֵאש־הַשָּׁנָה..."
(אדמו"ר רבי שמחה בונים מפשיסחא, קול שמחה, אגרות)

"... בשולחן-ערוך אורח-חיים שאין מזכירין החטא בראש-השנה, על כן צריך האדם לעורר לבבו דווקא לתשובה... שעיקר הוא בתרועה, בגניחת הלב, מה שהאדם רוצה בכל לבו בנקודה תקועה בלבבו, ולהכניע מפני בוראו יתברך לקבל עול מלכותו יתברך עליו באהבה רבה, ועל ידי זה מתעורר אהבת העליון עליו, כמו שנאמר 'מֶרְחֹק ד' נִרְאָה לִי, וְאֶהְבֵּת עוֹלָם אֶתְבְּתִיךְ, עַל כֵּן מִשְׁכְּתִיךְ חֲסָדִי' (ירמיהו לא, ב). וזה הוא בראש השנה, שהעליון רחוק מישראל מצד המשפט, והאדם רחוק מצד הפירוד, אף על פי כן מתעורר אהבתו יתברך ברצון התרועה, כמו שכתוב 'עֲלֵה אֱלֻקִּים בְּתְרוּעָה' (תהלים מז, ו), כי הוא יתברך מתעלה ברצון האדם, כי השם יתברך חפץ בישראל מאד.

אמנם האדם אינו יכול לעמוד על זה בעצמו בְּיָמֵי הַמְּשֻׁפָּט (= אלא) רק בתוך כלל ישראל, וכשיכלול את עצמו בתוך הכלל, על דרך אומרם ז"ל ש'יכולם נסקרין בסקירה אחת' לפניו¹. כי דבר זה זכות היא לישראל, מה שנראים לפניו יתברך בכלל, ואהבת עולם אהבם ומושך חסד עליהם. אבל אדם פרטי שאינו כולל עצמו בתוך כלל ישראל אינו מושפע מְּמָרוֹם מאהבת הכלל. ועל זה אמר הכתוב 'וְאֶהְבֵּת לְרַעַף כְּמוֹדִי, מִמֶּשׁ. כִּי אֶהְבֵּת יִשְׂרָאֵל מוֹשַׁפֵּעַ מְשַׁפֵּעַ אֶהְבֵּת הַמְּקוֹם לְיִשְׂרָאֵל, וּבִפְרֵט בִּימֵי הַדִּין

¹ "... בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה כָּל בְּאֵי הָעוֹלָם עוֹבְרִין לְפָנָיו כְּבִגֵּי מְרוֹן, שְׁנֵימָר: 'הַיּוֹצֵר יַחַד לְבָם, הַמְּבִין אֶל כָּל מַעֲשֵׂהָם...' (משנה ראש-השנה, א ; ב) "... וְכֵלָן נִסְקְרִין בְּסִקְרִיהָ אַחַת..." (ראש-השנה יח ע"א)

ומשפט. ואם לא יכלול את עצמו בתוך כלל ישראל יכול להיות חס-ושלום בסכנה², כמו בְּעִיּוֹן תפילה לְפִירוֹשׁ הַרמב"ם ז"ל³. ולזה אמרה השונמית 'בְּתוֹךְ עַמִּי אֲנֹכִי יִשְׁבֶּת', כַּמְבוֹאֵר בְּזוֹהַר הַקְדוּשׁ, דִּאֲתוּ יוֹם רֵאשׁ הַשָּׁנָה הִיא...". (אדמו"ר רבי ישראל מפילוב, פירוש לאגרת הנ"ל)

[4] "אַתֶּם נֹצְבִים הַיּוֹם בְּלַכֶּם לְפָנַי ד' אֱלֹהֵיכֶם: רֵאשֵׁיכֶם, שְׁבֻטֵיכֶם, זְקֵנֵיכֶם, וְשֹׁטְרֵיכֶם. כֹּל אִישׁ יִשְׂרָאֵל" (דברים כט, ט)

"...וזהו 'אַתֶּם נֹצְבִים הַיּוֹם בְּלַכֶּם' 'הַיּוֹם' הוּא רֵאשׁ הַשָּׁנָה וְכֵן אֵיתָא בַּמְדַּרְשׁ. רָצָה לומר שהתורה נותנת עצה – אם חֲפִצִים אַתֶּם לְהִיּוֹת לַכֶּם מִצַּב וּתְקוּמָה בְּיוֹם רֵאשׁ הַשָּׁנָה אִזִּי תִרְאוּ שֶׁתִּתְאַחֲדוּ 'בְּלַכֶּם...רֵאשֵׁיכֶם וגו' כֹּל אִישׁ יִשְׂרָאֵל רָצָה לומר שכולם יהיו רק פְּאִישׁ יִשְׂרָאֵל אֶחָד, שֶׁהוּא: שְׁתִּיכַנְסוּ לַמְקוֹם הַאֲחֻדוֹת שֶׁשֶׁם נִסְקָרִין בַּסְּקִירָה אַחַת...". (אדמו"ר רבי מנחם נחום מטשרנוביל, מאור עיניים, השמטות)

[5] " 'אַתֶּם נֹצְבִים הַיּוֹם בְּלַכֶּם לְפָנַי ד' אֱלֹהֵיכֶם' וגו'. נִרְאָה, דִּהְנָה הָאָדָם בְּשַׁעַת הַעֲבוּדָה צָרִיךְ לְקַשֵּׁר עֲצֻמוֹ עִם כָּל יִשְׂרָאֵל, דְּכַלְלוֹת יִשְׂרָאֵל הֵם קוּמָה שְׁלֵמָה, וְכַשְׁמִקְשֵׁר עֲצֻמוֹ עִם כָּל יִשְׂרָאֵל אִזִּי הוּא קוּמָה שְׁלֵמָה, אֲבָל כְּשֵׁי לֹ חִיּוּ פְרִידוֹת עִם נֶפֶשׁ מִיִּשְׂרָאֵל, אִזִּי הוּא מְחוּסֵר אֲבֵר, וְכָל אִישׁ אֲשֶׁר בּוֹ מוֹם לֹא יִקָּרֵב' (ויקרא כא, יח), וְעֲבוּדָתוֹ פְּסוּלָה⁴. בַּפֶּרֶט בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה צָרִיךְ לְקַשֵּׁר עֲצֻמוֹ עִם כָּל יִשְׂרָאֵל, כִּי צָרִיךְ כָּל אֶחָד וְאֶחָד לְהַשְׁלִיךְ מֵעַלְיוֹ שְׁנָאָה וְקִנְאָה וְלְקַשֵּׁר עֲצֻמוֹ עִם כָּל יִשְׂרָאֵל...". (אדמו"ר רבי אברהם חיים מזלוטשוב, אורח לחיים, פרשת ניצבים)

[6] " 'אִם יִתְקַע שׁוֹפָר בְּעִיר וְעַם לֹא יִחָרְדוּ?!' (עמוס ג, ו) מֵהִי חֲרָדָה? וְדַאי שֶׁאֵין הַפְּנֹנָה לַפִּאֲנִיקָה הַנוֹצֵרֶת בְּרַגְעֵי מִשְׁבֵּר...הַנְּבִיא מְדַבֵּר עַל תְּקִיעַת שׁוֹפָר בְּעִיר הַמְּנַהֲלָת אֶת חַיֵּיהָ בְּשִׁלוּהָ, כֹּאֲשֶׁר כָּל אֶחָד מֵאֲנָשֵׁי עֶסוֹק בְּעִנְיֵינוּ הַפְּרִטִיִּים...מֵעֵמִידִים רֵאשֵׁי הָעִיר צוֹפֵה...[ש]בְּמִקְרָה הַצּוֹרֵךְ...מֵעֵבִיר אֶת הָעַם מֵהַמְּצַב הַרְגִיל, בּוֹ כָּל אֶחָד שֶׁקוֹעַ בְּפִרְטוּתוֹ, לְמַצַּב כּוֹנְנוֹת בּוֹ כָּל אֲנָשֵׁי הָעִיר עוֹמְדִים יַחַד, כְּחוּמָה אַחַת...הַמְּטָרָה בְּתִקְיעַת הַשׁוֹפָר שֶׁל הַצּוֹפֵה אֵינְנָה לְעוֹרֵר חֲרָדָה מִשְׁתַּקֵּת...אַלֵּא לְהַעֲבִיר אֶת אֲנָשֵׁי הָעִיר לְמַצַּב שֶׁל כּוֹנְנוֹת...עַל מִנַּת שֶׁכָּל אֶחָד מֵהָאֲנָשִׁים הַסּוֹבְבִים בְּעִיר וְעוֹסְקִים בְּעִנְיֵינוּ הַפְּרִטִיִּים יַעֲזוּב מִיָּד אֶת עֵיסוֹקָיו וְיִרְכֹּז אֶת כָּל כּוֹחוֹתָיו לְמִטְרָה [ה]כְּלִית...". (הרב אליהו בזק שליט"א, לתשובת השנה, ירושלים התשס"ו, עמ' קנט)

² "הוּ בְּעֵבְדָיו לֹא יִאֲמִין וּבְמַלְאָכָיו יִשִּׁים תְּהִלָּה" (איוב ד, יח) " 'לֹא יִאֲמִין' – אֵין אֲמוּנָה בְּעֵבְדָיו כַּנְּגוּדוֹ, שֶׁהוּא לְבַדּוֹ שֶׁלֹּם בְּלֹא חִסְרוֹן' " (הר"א אבן-עזרא שם)

³ "שְׁלֵשָׁה דְּבָרִים מְזַכְּרִין עֲוֹנוֹתָיו שֶׁל אָדָם, אֵלוֹ הוּא, קִיר נְטוּי, וְעִיּוֹן תְּפִלָּה, וּמוֹסֵר דִּין עַל חֲבֵרוֹ" (ראש-השנה טז ע"ב) 'קִיר נְטוּי' – וְעוֹבֵר תַּחְתּוֹתָיו – מְזַכֵּר עוֹנוֹתָיו, שֶׁאֲדוּרָה לְרַאֵי זֶה לִיעֲשׂוֹת לוֹ נִסִּי, וּמִתּוֹךְ כֵּךְ הוּא נִבְדָּק: 'וְעִיּוֹן תְּפִלָּה' – סוֹמֵךְ עַל תְּפִילָּתוֹ שֶׁתִּהְיֶה נִשְׁמַעַת...מוֹסֵר דִּין' – כְּמוֹ 'שִׁפְטוֹ ד' בִּינֵי וּבִינֵיךְ' (בראשית טז, ה). אֲדוּרָה לְרַאֵי זֶה הוּא שֶׁיִּעֲנֶשׂ חֲבֵרוֹ עַל יְדוֹ?...". (רש"י שם)

⁴ "כִּלְכֹּךְ יִפָּח רַעֲיָתִי וּמוֹם אֵין בָּךְ" (שיר-השירים ד, ז)

[6] "ואדמו"ר [= הגר"א] שמח למאד בעת תקיעת שופר, כי כן אמר, שצריך להיות ברוב שמחה וחדווה, כדוגמת המדינה שממליכים מלך ומעטרים אותו, כן אנחנו בתקיעת שופר ממליכים להקב"ה בכל עולמות, שאנחנו עמו"

(הרב יעקב כהנא, תוספת מעשה רב, ירושלים תרמ"ו, דף יב ע"ב)

[7] "המלכה היא לא ענין פרטי בלבד אלא מצד הכלל, 'אין מלך בלא עם' (רבנו בחיי, כד הקמח. ההדגשה שלי). התחברות עם הכלל לא רק מבחינת הביטול אל הכלל אלא להיות חלק ממשי עם הכלל" (הגר"א שפירא, מורשה – שיחות למועדים, מכון הרצ"ה, ירושלים תשס"ח, עמ' ריג)

[8] "...כי דרך האמת למבקשי ד' בנמים האדירים האלו [= ראש השנה] לבל ישים האדם מגמתו בתפילתו בכל ענינו מה שחסר לו לבדו, רק ישפוך שיחו לטובת הכלל, כל ישראל, וזה הרמז 'כי דורשיך לעולם', מה שמתפלל עבור פלגות ישראל בעולם, בזה 'לא יכשלו'. כי איננו נוגע בדבר, לכן יעלה תפילתו לרצון למעלה..." (אדמו"ר רבי שלמה מרדומסק, תפארת שלמה, לראש השנה)

[9] " 'הני תשע דראש השנה, כנגד מי? אמר רבי יצחק דמן קרטיגנין : כנגד תשע אזכרות שאמרה חנה בתפלתה. דאמר מר : בראש השנה נפקדה שרה, רחל ורחל... ' (ברכות כט ע"א)

לעומת כל הרבים, שהוא מתניח במספר עשר, שהוא התחלת הכלל, מתניח היחיד, של כל אחד ואחד מהרבים, במספר תשע. על כן, חנה, כשביקשה שיעשה השי"ת חפצה הפרטי, ויעשה נס לצורך יחיד, למעלה מדרך הטבע הכללי, בנחש אליה - הזכירה תשע אזכרות בתפילתה, לעומת ההשגחה הפרטית האישית. ובראש השנה, ש'כל באי העולם עוברין לפניו כבני מרון', בסידור ההשגחה הפרטית האישית, ואנו צריכים להשכיל ולהעמיק את הכרת ההשגחה הפרטית האישית, להיטיב ולשפר המעשים הפרטיים, ולאפשי ברחמים כל אחד על עניניו הפרטיים גם כן, שמזה תיבנה הצלחת הכלל, כשיהיו כל הפרטים מוצלחים, על כן תיקנו אז את התפילות גם כן במספר תשע" (הראי"ה קוק, עולת ראיה, ב; של)

[10] "...אף שצריך האדם שישים כל מעייניו על ישועת הכלל, מכל מקום צריך הוא להיות עסוק גם כן בשלמותו הפרטי, אלא שצריך שתהיה כוונתו להאחד על ידי שלמותו אל הכלל, ובזה איננו נפרד מהכלל גם בהיותו עסוק בשלמותו הפרטי..." (הראי"ה קוק, עין איה ברכות, א; כ)